

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler

Jess G. Berthelsen
Formand for SIK

Dato

1. maj 2026

Sted

Kulturhuset Katuaq, Nuuk

1 Ærede Arbejdere.

Ærede Arbejdere, som troligt møder på arbejde, så samfundet kan fungere til daglig.

5

Uanset hvilken funktion, vi varetager i vort kære land, er vi allesammen arbejdere. Vi bidrager allesammen i tjenesten for samfundet, uanset hvilket arbejde, vi varetager, og vi er til nytte allesammen. Derfor stort tillykke med arbejdernes internationale kampdag, hvad end I er beskæftiget med.

10

Jeg vil dog specielt nævne de ærede kammerater, der er beskæftiget i alderdomshjemmene med at tage sig af vore kære ældre medborgere. Stort tillykke til jer også. Det er jer, der vil være nødt til at "løbe hurtigere og hurtigere" for at dække behovet i jeres arbejdsområde. I de kommende år vil der jo være en betydelig stigning af antallet af ældre medborgere, der skal plejes.

15

Statistikken viser, at fødselstallet fortsat er faldende. Og der er allerede færre arbejdsduelige i befolkningen. I nær fremtid vil der være udtalt mangel på medarbejdere i ældreplejehjemmene. Desværre er der jo flere og flere arbejdsduelige blandt vore grønlandske medborgere, der flytter til Danmark, og derved efterlader et tomrum på arbejdsmarkedet her i landet.

20

Det er min vurdering, at den farligste situation, der kan ske for vort kære land, er, at den grønlandske befolkning ikke vokser længere. Vi, der bor her i landet, bliver færre og færre.

25

Så kan man spørge, hvorfor vore grønlandske landsmænd flytter til Danmark.

Købekraften i de grønlandske lønninger har været faldende i en årrække, og det

30

er her i den senere tid været mærkbart, at priserne stiger hurtigt – dog ikke kun her i landet, men også globalt.

I andre lande, som er mere økonomisk velstillede, har man iværksat
35 hjælpeordninger for at støtte de økonomisk dårligst stillede befolkningsgrupper
bl. a. ved at sænke afgifter for brændstof.

Dette kunne også være en mulighed her i vores land. Dog ikke ved blot at tale
om nye udgifter, men ved at have fokus på etablering af nye
40 indtjeningsmuligheder. Kendsgerningen er jo: Landskassen er tom og kan ikke
sådan uden videre foretage bevillinger.

Som fagforbund kan vi sagtens nøjes med at sige, at det ikke er vores bord.
Politi-kerne kan bare sørge for at forhøje lønningerne, så de har købekraften –
45 og så ikke mere.

Men sådan er verden ikke skruet sammen. Vi ved, at når landskassen kommer til
kort, så bliver der på forskellig vis forhøjet forbrugerpriser. Der er jo heller ikke
andre steder, man kan hente de manglende penge fra. Det er kun os, den lille
50 kære nation, som befolkningsmæssigt bliver mindre og mindre, der skal betale.
F. eks. blev der for nylig forhøjet el- og vandpriser. Hvis vort land havde bedre
råd, kunne dette være undgået. Ikke mindst er huslejen en særlig tung byrde for
en familie, der skal ty til indkomst ifølge offentlige lønninger. Og den globale
økonomiske situation har medført stigninger i butikspriserne, der virkelig
55 udhuler købekraften i lønningerne.

Vælgerbefolkningen har da også et medansvar i den forbindelse, fordi vi vælger
politikere, der lover, uden at give et fingerpeg om, hvor pengene skal hentes.

60 Jeg vil ikke undlade at sige tillykke til dem, der for nylig er blevet valgt ind til
Folketinget. De fleste af kandidaterne ved dette valg råbte op for
selvstændighed. Det er i sig selv i orden. Men det, som irriterer mig, er at næsten
alle, der taler for selvstændighed, gerne vil have penge fra Danmark, samtidig
med at de skælder Danmark ud. Jeg mener ikke, at man kan blive selvstændig på
65 den måde. Man kan ikke tigge sig frem til selvstændighed.

Stop med at bede om hjemtagelse af nye ansvarsområder uden at vide, hvor
pengene skal komme fra. Når vi ikke ved, hvordan vi skal dække udgifterne, kan

70 vi kun regne med, at det er os selv, der i sidste ende kommer til at betale hele
gildet. Og det vil ramme vores fagforeningsmedlemmers daglige liv. For
eksempel blev der holdt valgtaler for overtagelse af Fødevarestyrelsen. Det kan
jeg ikke rigtigt forstå. Det er en misforståelse at tro, at produktionsvilkårene vil
blive bedre bare ved at hjemtage styrelsen. Vi skal jo selv bestemme, hvad vi vil
75 indføre af produkter udefra og hvordan de skal håndteres.

Lad os lære af færingerne. De ønsker også selvstændighed. Men færingerne tigger
ikke fra Danmark. Ved eget ønske nedtrapper de tilskuddene fra Danmark,
fordi de ved, at man ikke kan blive selvstændig ved at gå på tiggergang.

80

Vi skal lægge planer. Først og fremmest skal vi skabe nye indkomstkilder, så vi på
den måde kan begrænse fraflytningen fra vores land.

85

Lad os lige tale sammen om potentialer i minedrift – lad os på en eller anden
måde komme på talefod uanset om der er uran eller ikke uran i råstofferne.
Hvad er det, som dem, der frygter, frygter? Lad os sætte os ned og komme i
forståelse med hinanden, de frygtsomme og os, der ønsker minedrift.

90

Jeg har en gang for mange, mange år siden været med til at sige nej til uran.
Siden er den verden, vi lever i, blevet meget, meget anderledes. I dag er det blevet
meget nemmere at hente relevante informationer. Sikkerheden er blevet
betydeligt bedre end den har været i gamle dage. Nye teknologier er blevet
udviklet, sundheden er kommet i første række osv.

95

Vore landsmænd, og politiske partier, ynder at sige, at de ikke ønsker minedrift i
nærheden af den by, de bor i. I den forbindelse kan jeg fortælle, at vi i september
har været på orienteringsbesøg i en mine i Kiruna i Sverige. Minen ligger midt i
byen. Og for at give mulighed for fortsat minedrift, var 12.000 indbyggere
blevet forflyttet til den anden side af byen.

100

Med stor undring spurgte vi til, hvad indbyggerne sagde til at blive forflyttet på
den måde. Jeg glemmer ikke det svar, vi fik: “Der var ikke andet at gøre. Hvis vi
ønskede, at vores kære by fortsat skulle bestå og eksistere, skulle vi gøre det, der
skulle til.” Og vores guide’s bemærkning har bedt sig fast i den indre
105 hukommelse: “I går gik jeg forbi vores tidligere bolig. Den er blevet meget
forfalden, jeg ved, at den er ved blive revet ned, jeg fældede en tåre, men jeg
sagde til mig selv: Ok, jeg ved bare, at det er en situation, der vil åbne op for nye

muligheder.”

110

Vi grønlandere må spørge os selv: Når vi har det sådan i dag, skal vi så fortsat have det sådan i fremtiden? Skal vi lade os selv stå i stampe? Skal vi kaste skylden over på andre for at vi ikke vil tage et skridt videre? At kaste skylden over på andre er med andre ord dét, at man overhovedet ikke vil tage ansvar.

115

Den fiskemængde, vi henter op fra havet, bliver mindre og mindre. Rejekvoten bliver gjort mindre og mindre. Det generer mig egentlig ikke, da jeg gerne vil have, at mine børn og efterkommere i mit kære land har noget at leve af, når jeg engang er gået bort. Det vil jo være ansvarsløst, hvis man lader være med at regulere rejekvoten ned i dag.

120

Inden TAC'en blev sat ned, kunne tre af de nuværende fire rejefabrikker sagtens behandle alle råvarer, der kunne blive bragt i land. Men i dag, efter kvotenedsættelsen, kan kun to af fabrikkerne klare alle råvarerne.

125

Landsstyret melder vedvarende, at det er noget, som Polar Raajat og Royal Greenland er i dialog om. At de nok skal finde en løsning. Det tror jeg ikke rigtigt på, må jeg indrømme. Jeg tror, at landsstyret her bliver nødt til at tage affære og tage en beslutning ovenfra. Realiteterne er sådan, at det er et spørgsmål om Aasiaats fortsatte eksistens som by og om vi bare kan lade stå til og se, at det lige så stille går nedad. Så må en del af de fire rejefabrikker nødvendigvis ofre sig. For at komme videre må der træffes en beslutning, selvom det kommer til at gøre ondt.

130

135

Endnu en gang var USA's præsident på banen fornylig og beklagede sig over den kolde skulder, han har fået med sit ønske om at overtage Grønland. Jamen, ved han egentlig, at der bor mennesker i dette land. Det er ikke kun Grønland, han er interesseret i at få fingrene i. Også Canada, Cuba, Iran, Gaza er i hans søgelys. Han er end ikke tilbageholdende med at true med udslættelse af 90 millioner mennesker i Iran. Og hvad bliver det næste, han vil have fat i? Han kan gøre hvad han vil med Grønland, har han sagt. For ham er vi vist nok et livløst legetøj, som han bare kan skalte og valte med. Vi er dog levende individer, som altid har boet her og har store følelser til landet. Vi er ikke legetøj, der er til fri afbenyttelse.

140

145

Vi ved udmærket, hvad den amerikanske præsident er ude efter. Han vil gerne

have, at vi kalaallit indlemmes i USA. Her vil jeg sige, at det ikke sker. Så nemt kan vi ikke købes, så dumme er vi heller ikke.

150

Da præsidenten begyndte at lufte sine tanker om overtagelse af Grønland, gjorde vi en del ud af at betone, at vi hverken ville være danskere eller amerikanere. Men hvad vil vi? Det er det spørgsmål, jeg efterfølgende har stillet, fordi det ikke er nok at sige, hvad vi ikke vil være.

155

Derfor vil jeg gerne takke landsstyret for at det er gået videre og har søgt internationalt samarbejde.

Endvidere mener jeg, at vi i den forbindelse skal sige tak til den danske statsminister Mette Frederiksen for hendes standhaftige arbejde og søgen efter støtte i mange lande sammen med formanden for Naalakkersuisut. Og tak til formanden for Naalakkersuisut, og til Naalakkersuisut som helhed. I har lagt alt andet til side for at have fokus på at redde landet i den krise, der er opstået. Hvad skulle vi ellers have gjort. USA's overtagelse af Grønland ville jo have betydet, at vi mistede muligheden for selvstændighed og iøvrigt al magt til selv at styre landet.

Det vil også være på sin plads at udtrykke tak til Vivian Motzfeldt, der desværre har trukket sig som landsstyremedlem for udenrigsanliggender. Midt i det hårde pres fra Trump har hun kæmpet utrætteligt for at afværge annektering af Grønland. Derudover har du åbnet for mange døre til internationale samarbejds muligheder og for mulige allierede i forsvaret af Grønlands befolkning. Tak til dig, Vivian.

Mine arbejderkammerater, mine landsmænd, vi lever I dag i en verden, som ikke er den, vi har kendt tidligere. Noget, som vi har kunnet regne med tidligere, kan vi ikke længere regne med nu. Selv et land, som vi har betragtet som vores forsvarer, har truet os med overtagelse, med militær magt om det skal være. Derfor skal vi søge samarbejdsfæller blandt andre lande, der gerne vil støtte os i vore værdier, når vi i det mindste gerne vil bevare myndighed over vores kære land.

Kære arbejderkammerater hvorend I kommer fra. Kære landsmænd. Lad os da tage et skridt videre. Vi kan ikke være bekendt at stå stille her, vi skal komme videre. Vore bjerge og klipper, og hvad der ellers hører til disse, kan jo være

185

meget smukke at se på, men vi kan ikke leve af bare at se og beundre dem. Vi bliver nødt til at erkende, at mennesket her i landet ikke bare kan leve af fiskeri og fangst. Vi har masser af andet, som folk i andre lande har hårdt brug for, og
190 som vi kan have en god indtjening på. For at komme videre, bliver vi nødt til at ofre noget. Flere og flere af vores landsmænd flytter ud af landet. Den eneste vej til at holde på dem, og derved bremse udflytningen, er at skabe mere velfærd her i landet.

195 Endnu en gang stort tillykke med arbejdernes internationale kampdag.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

200 **Kildetype**

Oversættelse

Tags

1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI

205 <https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2026>

210

215

220